

ΕΤΟΣ 73ον

2 Νοεμβρίου 2025

ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 44 (3779)

Η ΖΩΗ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ

Ἀπευθυνόμενος στους Γαλάτες, ὁ Παῦλος ὁμολογεῖ ὅτι, γιὰ νὰ ζήσει μέ τόν Θεό, ἔπρεπε νὰ νεκρώσει μέσα του τίς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἀφοῦ ὁ Χριστός ἦταν ἡ πλήρωση τοῦ Νόμου, ἄρα ἀνώτερος τοῦ Νόμου. Ἡ διευκρίνιση αὐτή προέκυψε ὡς ἀπάντηση στήν κυρίαρχη ἀποψη μεταξύ τῶν πρώτων χριστιανῶν, κυρίως ὅσων προέρχονταν ἀπό τόν Ἰουδαϊκό κόσμο, σύμφωνα μέ τήν ὁποία, ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τήν εἴσοδο ἐνός νέου μέλους στήν Ἐκκλησία ἦταν ἡ τήρηση τῶν θρησκευτικῶν ὑποχρεώσεων καί τύπων πού ὀριζε ὁ Νόμος. Ὁ Ἀπόστολος διακηρύττει ὅτι, διὰ τοῦ Βαπτίσματος, σταυρώθηκε γιά τόν Χριστό, καί, πλέον, ζεῖ μέσα του ὁ Χριστός. Ὁ Παῦλος ἀναφέρεται σαφῶς στήν ἐν Χριστῷ ζωή, πού βιώνει μέσα στήν Ἐκκλησία, τήν ὁποία καλούμαστε νὰ ζήσουμε ὅλοι ὅσοι συνειδητῶς γινόμαστε μέλη της.

Ἡ ἀξία τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος

Τό ἐρώτημα εἶναι πῶς μπορεῖ νὰ μορφωθεῖ μέσα μας ὁ Χριστός, γιά νὰ βιώσουμε τήν ἐν Χριστῷ ζωή. Ἀπάντηση δίνουν οἱ στρατιές τῶν Ἁγίων, ἡ μελέτη τῆς ζωῆς τῶν ὁποίων μᾶς ἀποκαλύπτει τά μυστικά τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἐξ ὀνόματός τους ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διδάσκει ὅτι «ἀρχή τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς εἶναι τό ἅγιο Βάπτισμα, πού συνιστᾶ τύπο τῆς ταφῆς καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου». Τό Βάπτισμα εἶναι τό Μυστήριο τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου στή νέα ἐν Χριστῷ πραγματικότητα. Εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τή συμμετοχή στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί κυρίως στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, μέ τήν ὁποία ἐπιτυγχάνεται ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό. Τό Βάπτισμα εἶναι ἡ βάση αὐτῆς τῆς ἐνώσεως. Εἶναι τό μυστήριο πού «ἐλευθερώνει ἀπό τίς ἁμαρτίες, συμφιλιώνει τόν Θεό μέ τόν ἄνθρωπο, κάνει τόν ἄνθρωπο υἱό τοῦ Θεοῦ, ἀνοίγει τά μάτια τῆς ψυχῆς, δίνει τήν αἴσθηση τοῦ θείου φω-

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Γαλ. β' 16-20)

Σωτηρία ἐν Χριστῷ

Ἀδελφοί, εἰδότες ὅτι οὐ δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου εἶναι μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ. Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἐαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

τός, μέ λίγα λόγια, προετοιμάζει γιὰ τὴ μέλλουσα ζωή», κατὰ τὸν ἅγιο Νικόλαο Καβάσιλα.

Ἡ μεσότηता στήν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν

Ὁ Παλαμᾶς διδάσκει, ἐπίσης, ὅτι στήν ἐν Χριστῷ ζωή «ἡ μεσότηता εἶναι ὁ βίος τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ ζωή». Ἡ ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν δέν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ μέσον γιὰ τὴ βίωση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἡ διευκρίνιση αὐτὴ κρίνεται ἀναγκαία, γιατί, πολλές φορές, ἀναπτύσσεται ἡ αἴσθησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐργάζεται γιὰ νὰ πληθαίνουν μέσα του οἱ ἀρετές, κάτι ὅμως πού μπορεῖ νὰ πράξει καὶ ἕνας μὴ χριστιανός, ὑπακούοντας ἀπλῶς στήν ἐπιταγή τῆς συνειδήσεώς του, γιὰ νὰ γίνεῖ ἕνας καλός ἄνθρωπος. Στήν Ὁρθόδοξη ἀντίληψη, ὅμως, οἱ ἀρετές βοηθοῦν νὰ μορφωθεῖ μέσα μας ὁ Χριστός. Ὅπως διασώζεται στὸν «Εὐεργετινός», «ἀρετὴ δέν εἶναι ἡ ἐπίδειξη πολλῶν καὶ διαφόρων πράξεων, πού ἐπιτελοῦνται μέσῳ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τό περιεχόμενο τῆς σοφῆς καρδιᾶς, τὴν ὁποία στηρίζει ἡ ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεό. Τὴν καρδιά αὐτὴ συνδέει πρὸς τὰ κατὰ Θεὸν ἐπιτελούμενα ἔργα ὁ ὀρθὸς σκοπός».

Αὐτός ὁ σκοπός εἶναι ἡ βίωση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν Παλαμᾶ, «τελειώνεται μέ τοὺς πνευματικούς ἀγῶνες καὶ τὴ νίκη κατὰ τῶν παθῶν». Ὁ ἴδιος μᾶς ὑποδεικνύει τὴν αἰτία πού προκαλεῖ μέσα μας τὴν παθογόνο κατάστασι, προκειμένου νὰ μᾶς βοηθήσει στήν ἀντιμετώπισή της: «Αἰτία πού προκαλεῖ ὅλα τὰ πάθη εἶναι ἡ ἀπάτη τοῦ κόσμου. Αὐτὴ προσκολλάει τὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου στὰ κτίσματα, τοῦ ἐπισωρεῦει πάθη καί, ἀφοῦ τὸν κάνει μυριοπαθῆ, τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀπαθῆ Θεό. Γιατί, μόλις ὁ ἄνθρωπος ἀνοίξει τὴ θύρα τοῦ νοῦ στὰ πάθη, ὁ νοῦς σκορπίζεται καὶ περιπλανᾶται ὅλη τὴν ὥρα σὲ σαρκικά καὶ γήινα πράγμα-

Μετάφραση τῆς Ἀποστολικῆς περικοπῆς

Ἀδελφοί, ἐπειδὴ ξέρουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν σώζεται ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ νόμου, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό, γι' αὐτό καὶ ἐμεῖς πιστέψαμε στὸν Ἰησοῦ Χριστό γιὰ νὰ σωθοῦμε μέ τὴν πίστη στὸν Χριστό καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ νόμου, γιατί ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ νόμου κανεὶς ἄνθρωπος δέν πρόκειται νὰ σωθεῖ. Καὶ ἂν στὴν προσπάθειά μας νὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὸν Χριστό, βρεθήκαμε καὶ ἐμεῖς ἁμαρτωλοί, αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι διάκονος τῆς ἁμαρτίας; Ὁχι βέβαια. Γιατί, ἂν ὅ,τι γκρέμισα τό ξανακτίζω, τότε ἀποδεικνύομαι ὅτι διέπραξα παράβαση πού τό γκρέμισα. Γιατί μέσω τοῦ νόμου ἐγὼ πέθανα γιὰ τὸν νόμο, γιὰ νὰ ζήσω μέ τὸν Θεό. Ὁ παλαιός μου ἐαυτός σταυρώθηκε μαζί μέ τὸν Χριστό καὶ ἔτσι πλέον δέν ζῶ ἐγώ, ἀλλὰ μέσα μου ζεῖ ὁ Χριστός. Αὐτό πού ζῶ μέσα μου τώρα, τό ζῶ μέ τὴν πίστη στὸν Υἱό τοῦ Θεοῦ πού μέ ἀγάπησε καὶ παραδόθηκε γιὰ μένα στὸν θάνατο.

(Ἀπὸ τὴ νέα ἔκδοση: Ἡ Καινὴ Διαθήκη, τό πρωτότυπο κείμενο μέ νεοελληνικὴ ἀπόδοση τοῦ ὁμοτ. καθηγ. Χρ. Βούλγαρη, ἔκδ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

τα, στίς κάθε λογῆς ἡδονές καὶ στούς ἐμπαθεῖς λογισμούς, οἱ ὅποιοι προκαλοῦνται ἀπ' αὐτές».

Ἡ βίωση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῶν ἀρετῶν καὶ τὸν πνευματικό μας ἀγῶνα κατὰ τῶν παθῶν. Αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ μέσα μας εἶναι ἡ ζωὴ μέ τὸν Χριστό. Αὐτό εἶναι τό ζωντανό αἶτημα τῶν τόσο χαλεπῶν καιρῶν μας γιὰ νὰ ζήσουμε ὡς ἀληθινοὶ ἄνθρωποι καὶ νὰ γίνουμε ἀγαπητικοὶ πρὸς ὅλους, γιατί θὰ ἔχουμε καταφέρει νὰ μορφώσουμε μέσα μας τὸν ἴδιο τὸν Χριστό. Ἀμήν!

Ἀρχιμ. Ἑ. Οἰκ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΙΕΒΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ Β' (†1089)

ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ

(Α' ἔκδ., σχῆμα 14x21 ἑκατ., σελ. 208)

Ὁ τρίτος (3^{ος}) τόμος τῆς σειρᾶς «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΩΝ» συνιστᾷ ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον πόνημα Κανονικοῦ Δικαίου, ἀφοῦ οἱ Κανονικὲς Ἀποκρίσεις τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Μητροπολίτου Κιέβου Ἰωάννου Β' (1076-1089) ἀποτελοῦν τό πρῶτο νομοκανονικό κείμενο πού συντάχθηκε στὴν πρωτοχριστιανικὴ Ρωσία. Πρόκειται κατ' οὐσίαν γιὰ μιὰ προσπάθεια μεταφορᾶς καὶ προσαρμογῆς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς νομικῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως στό ρωσικό κράτος.

Στό Παράρτημα παρατίθεται τό ρωσικό καὶ τό ἑλληνικό κείμενο τῶν κανόνων.

2 Νοεμβρίου 2025: ΚΥΡΙΑΚΗ Ε΄ ΛΟΥΚΑ

Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδοφόρου καὶ Ἀνεμποδίστου μαρτύρων
(† 341-345). Τῶν ἐν Ἀγρινίῳ τριῶν νεομαρτύρων († 1786).

Ἦχος: δ΄ – Ἑωθινόν: Ι΄ – Ἀπόστολος: Γαλ. β΄ 16-20 – Εὐαγγέλιον: Λουκ. ιστ΄ 19-31.

Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ: 9 Νοεμβρίου, Ζ΄ Λουκᾶ.

Ἀπόστολος: Γαλ. στ΄ 11-18 – Εὐαγγέλιον: Λουκ. η΄ 41-56.

JEAN - CLAUDE LARCHET

Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Μετάφραση: Θεοφάνης Δρακόπουλος
(Α΄ ἔκδ., σχῆμα 15x22 ἑκατ., σελ. 408)

Μία μοναδική καὶ πρωτότυπη μελέτη γιὰ τὴν περὶ θανάτου διδασκαλία στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση, ἐκπονηθεῖσα ἀπὸ τὸν διεθνoῦς φήμης πατρολόγο J.-C. Larchet. Τὸ ἔργο παρουσιάζει μὲ ἐμβριθὴ τρόπο τὴ θεολογικὴ θεώρηση τῆς φύσης τοῦ θανάτου, τὴν πνευματικὴ δοκιμασία ποὺ συνεπάγεται ἡ ἔλευσί του γιὰ τὸν μελλοθάνατο καὶ τοὺς οἰκείους του, τὴ διδασκαλία περὶ δοκιμασίας τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ τελώνια ἀπὸ τὴν 3^η μέχρι καὶ τὴν 9^η ἡμέρα, τὴν εἴσοδο τῆς ψυχῆς στὸν ἄλλο κόσμο καὶ τὴν μερικὴ κρίση της κατὰ τὴν 40^η ἡμέρα, τὴν μέση κατάστασι τῆς ψυχῆς μέχρι τὴν τελικὴ κρίση, τὴν ὀρθόδοξη ἀναίρεσι τῆς ρωμαιοκαθολικῆς διδασκαλίας περὶ καθαρτηρίου πυρός, τίς σχέσεις μεταξύ ζώντων καὶ κεκοιμημένων καὶ τὴν ἀνάγκη τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν προσευχῶν ὑπὲρ τεθνεώτων, τὴ διδασκαλία περὶ τελικῆς κρίσεως, ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ αἰώνιας ζωῆς καὶ τὴ σύνδεσί της μὲ τὴ χριστιανικὴ θεώρηση τῆς ζωῆς ὡς πνευματικῆς προετοιμασίας γιὰ τὸν θάνατο καὶ τὴν αἰώνια ζωή.

Ὁ συγγραφέας παραθέτει πλῆθος σχετικῶν βιβλικῶν καὶ πατερικῶν χωρίων, ἐνῶ δίδει μεγάλη σημασία καὶ σπουδαιότητα στὴν περὶ θανάτου Ὁρθόδοξη παράδοση καὶ στὸν λειτουργικὸ βίο τῆς Ἐκκλησίας. Μιά ἀξιολογώτατη ἐρευνα γιὰ Ὁρθόδοξες ἀπαντήσεις σέ ὅλα τὰ περὶ θανάτου ἐρωτήματα τοῦ ἀναγνώστη.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ «ΦΩΝΗΣ ΚΥΡΙΟΥ»: Κάθε Σάββατο καὶ ὥρα 6.00 μ.μ. γίνεται τὸ κήρυγμα τῆς «Φωνῆς Κυρίου», στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίας Εἰρήνης (ὁδ. Αἰόλου), Ἀθήνα.

«ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ», ἑβδομαδιαῖο φύλλο ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα. Ἐκδότης - Διευθυντής: Μητροπολίτης Φαναρίου Ἀγαθάγγελος. Σύνταξη, τηλ. 210.7272.331. Διεκπεραίωση, τηλ. 210.7272.388. Ὑπὸ τῶν ἱερῶν ναῶν διανέμεται δωρεάν. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἡ «ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ» σ' ὅλο τὸν κόσμο μέσω Διαδικτύου: www.apostoliki-diakonia.gr
